

E.F.

VRIJGEKOCHT

door

P.A. SPARENBURG

NIJKERK - G. F. CALLENBACH

VRIJGEKOCHT

EEN VERHAAL UIT DE VIJFTIENDE EEUW

DOOR

P. A. SPARENBURG

Geïllustreerd door FRANS VAN NOORDEN

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

Op een der dagen van de maand Juni van het jaar 1435 bood het marktplein van Livorno in Italië, gelegen aan de Ligurische Zee, een levendig schouwspel aan. Niet alleen hadden verscheidene kooplieden met hun in- en uitlandsche vruchten en met hun voortbrengselen uit andere gewesten daar een plaatsje gevonden en prezen zij deze luidkeels aan om ze „aan den man” te brengen, maar ook bevonden zich op het marktplein eenige Livorneezen,

die het schandelijk, ja Godonteerend beroep uitoefenden van slavenhandelaar.

Het was in die dagen gewoonte om de Turksche scheepjes, die waren afgedreven in de Ligorische of Thyrreensche Zee of zich waagden in de nabijheid van het eiland Sicilië, aan te vallen en te trachten zich daarvan meester te maken; was dit, na een bitter gevecht en een krachtigen tegenstand der Turken, gelukt, dan werden de geroofde schepen in triomf naar Livorno opgebracht en de opvarenden daar als slaven verkocht.

Ook nu — eenige weken vóór ons verhaal aanvangt — was een groep Livorneezen op roof uitgetrokken; drie Turksche zeilscheepjes waren door een viervoudige overmacht Livornosche schepen omsingeld, zoodat ontsnapping niet mogelijk was. Na een korten strijd waren zij als nieuwe buit naar Livorno opgebracht, waarna de bemanning, benevens een aantal passagiers, naar het marktplein gevoerd werden om als slaven te worden verkocht.

Onder de talrijke marktbezoekers, die deels uit nieuwsgierigheid, deels uit kooplust naar het marktplein getogen waren, bevond zich een zeker rijk heer uit Genua, Bossari geheeten. Sinds eenige maanden deed hij een reis door Italië en bezocht de voornaamste plaatsen, om van een en ander studie te maken. Den vorigen dag was hij in Livorno aangekomen met het doel, daar eenige dagen te vertoeven. De drukte op het marktplein had hem bijzonder aangetrokken; met belangstelling beschouwde hij het bonte gewoel om zich heen, bekeek met volle aandacht de verschillende koopwaren, die lagen uitgestald, doch kon eenige

oogenblikken later niet nalaten een blik van medelijden te werpen op de gevangen genomen Turken, die daar eveneens als koopwaar waren aangebracht.

Een dezer trok bijzonder zijn aandacht. Zijn gelaat had iets innemends, en het was hem aan te zien dat hij — in stede van in opstand te komen tegen zijn lot — daarin berustte, omdat er toch niets aan te veranderen viel.

De heer Bossari was niet alleen van rijke afkomst en had daardoor een hoogere opvoeding genoten, zoodat hij zich eenige vreemde talen had weten eigen te maken, maar ook — en dat zette de kroon op alles — hij was godvruchtig en oprecht.

De leer, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, was ook in Genua verbreid en in zijn hart doorgedrongen.

Met droevig gelaat aanschouwde hij nu het troepje slaven, van wie reeds eenigen in andere handen waren overgegaan. Onwillekeurig richtte hij zijn schreden naar den gevangene, wiens voorkomen hem belangstelling inboezemde en trachtte vervolgens een gesprek aan te knooien in de Arabische taal. Verrast hief de gevangen Turk het hoofd op, toen hij zich in zijn eigen taal hoorde toespreken op een toon, die getuigde van innig medelijden.

De slaaf kon niet nalaten te antwoorden en zeide: „Ik ben uit Smyrna, uit Aziatisch Turkije. In mijn vaderstad ben ik een aanzienlijk koopman, die zich mag verheugen niet alleen in een bloeiende handelszaak, maar bovendien ook nog in eene liefhebbende vrouw en drie kinderen. Ik was op weg voor zaken, die mij eenige maanden van huis deden blijven. In de nabijheid van Sicilië werd ons schip door de

Livorneezen overvallen en de opvarenden gevangen genomen. Nu zit ik hier als slaaf ter neder en Allah weet, wat mijn lot zal zijn. Nimmer zal ik mijne vrouw en kinderen wederzien, terwijl...."

Hier werd het gesprek afgebroken, want een der slavenhandelaars, die den vreemdeling met den Turk in gesprek had gezien, kwam naar beiden toe en vroeg aan den heer Bossari: „Wilt u hem koopen?”

Bossari stond een oogenblik in beraad, want de gedachte aan hetgeen de Turk hem verteld had, bewoog hem den gevangene te koopen. Ten slotte zeide hij: „Ja, ik wil dien slaaf koopen.”

Deze had intusschen begrepen dat het gesprek over hem ging en wachtte geduldig af wát de uitslag daarvan zou zijn. Die vreemdeling leek hem de beste meester toe, dien hij zou kunnen krijgen.

Een paar minuten later was de koop gesloten en Bossari was de eigenaar, de meester van den gevangen genomen Turk. Deze werd door den slavenhandelaar beduid, dat hij zijn nieuwen meester had te volgen. Gewillig volgde hij het bevel op en ging met zijn nieuwen meester het marktplein over en de stad in. Eenige minuten later traden beiden de herberg binnen, waar de heer Bossari tijdelijk verblijf hield.

In zijn kamer gekomen, noodigde deze den Turk uit te gaan zitten. Verwonderd over deze, zoo vreemde handelwijze jegens een gekochten slaaf, voldeed de Turk aan zijns meesters verzoek, waarna deze zeide: „Hoe is uw naam?”

„Halib, heer,” antwoordde de ander.

„Nu, Halib, ik heb u gekocht, omdat ik u op uw

woord geloofde, terwijl bovendien uw uiterlijk uw woorden niet logenstrafté. Als Christen, volgeling van Hem, Die ons heeft liefgehad en de Zijnen gekocht heeft met Zijn bloed, kàn en måg ik geen slaaf houden, want alle menschen zijn broeders. Daarom geef ik u de vrijheid in den naam van Hem, Die Zelf arm werd om ons rijk te maken....”

Met een snik van vreugde had de slaaf — of liever gezegd, de Turksche koopman, — die woorden aangehoord. Plotseling viel hij op de knieën, drukte zijn hoofd ter aarde en omvatte met beide handen

de voeten van Bossari, terwijl een stroom van tranen zijn oogen deed overloopen.

„Sta op, Halib,” verzocht Bossari, „ik ben niet waard, dat gij voor mij knielt.”

„Heer.... gij hebt.... mij vrij.... gemaakt,” bracht de Turk met moeite uit, terwijl hij uit zijn knielende houding opstond.

Nadat hij weder voor Bossari had plaats genomen, zeide deze: „Tracht nu zoo spoedig mogelijk naar uw vaderstad terug te keeren, doch neem dezen koopbrief dan met u mede, dan zult ge onderweg gevrijwaard wezen om andermaal in gevangenschap te komen. Eerst dan, wanneer ge in uw land zijt aangekomen, kunt ge den brief verscheuren.”

„Heer, hoè zal ik u mijn dank betuigen,” zeide Halib ontroerd. „Ik zal, als Allah zijn hulp wil schenken, mijne vrouw en kinderen wederzien. Zoodra ik in mijn vaderstad zal zijn teruggekomen, zal ik u de koopsom tienvoudig toezenden....”

„Neen, neen,” onderbrak Bossari hem, „doe dat niet! God heeft mij met middelen gezegend om wel te doen, zonder daarvoor later vergolden te worden. Maar, indien gij uw dankbaarheid wilt betoonen, koop dan, zoodra de gelegenheid zich mocht voordoen, in *uw* land een christenslaaf, indien zoo iemand aldaar in slavernij mocht vertoeven. Geef hem de vrijheid, zooals ik *u* de vrijheid schonk en laat hem daarna naar de zijnen terugkeeren.”

„Heer, ik beloof het u,” gaf Halib met een snik van vreugde ten antwoord; „och, mocht ik ook u mijn dank betoonen.”

„Dat is niet noodig,” gaf Bossari hem ten antwoord. „Toen onze Heere Jezus Christus, Gods Zoon,

op aarde was — wellicht hebt ook gij wat van Hem gehoord — heeft Hij gezegd: „Wat gij aan den minste Mijner broederen gedaan hebt, dat hebt gij aan Mij gedaan.” Die woorden neem ik nu voor mijzelf over. Indien gij in *uw* land een christenslaaf koopt, kunt gij het beschouwen, alsof gij uw daad aan mij hebt verricht. En, indien zulk een gebeurtenis *niet* kan plaats vinden, welnu, laat Gods Geest u dan leiden, doe dan, wat uw hand vindt om te doen.”

Geruimen tijd bleven de beide mannen nog met elkander in gesprek. De Turksche koopman had onder zijn kleederen een beurs met geld verborgen, voldoende om den overtocht naar Smyrna te betalen en eenigen tijd sober te leven.

Grootmoedig verleende Bossari aan Halib nog eenige dagen gastvrijheid, bezocht met hem de verschillende stadsgedeelten, onderzocht verder, wanneer een schip vertrok, dat koers zette naar Griekenland, van waar voor Halib wellicht gelegenheid zou zijn een ander schip te vinden voor zijn verdere reis naar Smyrna.

Eindelijk was de dag van vertrek daar. Bossari bracht zijn gast naar het schip, dat deze zou voeren in de richting van zijn land. Toen het oogenblik van afscheid gekomen was, vatte Halib ontroerd de handen van Bossari en zeide tot hem:

„Bossari — want „heer” wilt gij door mij niet genaamd worden — hoè zal ik u nogmaals mijn dank betuigen! Gij hebt licht geschonken in de duisternis van mijn leven. Ik zat op het marktplein neder, ellendig en in donkerheid, maar gij hebt mij toen gekocht en vervolgens de vrijheid geschonken,

zoodat ik nu, als een vrij man, naar de mijnen mag terugkeeren”

Geroerd had Bossari deze woorden aangehoord en zeide nu tot den Turk: „Halib, mijn grootste belooning zal zijn, als gij kunt doen, wat ik u gevraagd heb. Mogelijk zullen we elkander niet wederzien en daarom wil ik u nog dit zeggen: „Denk na, over wat ik u sprak van Hem, in Wiens Naam ik u de vrijheid schonk. En nu — het oogenblik van vertrek is daar; groet uwe vrouw en kinderen van mij en leef verder gelukkig.”

Met een plotseligen ruk draaide Bossari zich om, omdat hij gevoelde, dat hij zelf niet veel meer spreken kon. Met tranen in de oogen, tot in het diepst van zijn ziel ontroerd, keek Halib zijn redder nog eenige oogenblikken na om daarna, met opgericht hoofd, met vreugde en blijdschap in het hart, het schip te betreden, dat hem zou terugvoeren naar zijn land en vaderstad, om dáár te vertellen de groote daden, die een vreemdeling, een volgeling van Jezus Christus, den Profet uit Nazareth, aan hem, een Turk, bewezen had.

HOOFDSTUK II.

Eenige maanden waren verlopen. De heer Bossari bevond zich nu in Venetië, waar hij zoo juist in het huwelijk getreden was. Voordat beiden voorgoed hun echtelijke woning zouden betrekken, besloot Bossari met zijne jonge vrouw een reisje

te doen langs de kusten der Thyrreensche Zee en de voornaamste plaatsen te bezoeken.

Het was een prachtige herfstdag, toen beiden zich aan boord begaven. Als een onafzienbare vlakke lag de Thyrreensche Zee vòòr hen uitgestrekt, slechts door een kalm briesje heen en weer bewogen.

Door een gunstigen wind maakte het schip een voorspoedige reis; binnen twee dagen zou Malta bereikt kunnen worden, op welk eiland beiden eenige dagen dachten te vertoeven. Met welbehagen genoten de passagiers van de frissche zee-lucht, die hun als het ware nieuw leven scheen te geven. Rustig doorkliefde het schip de baren, terwijl het gezang der matrozen zich luide boven het golfgeklots hooren deed.

De kapitein echter was niet zoo opgeruimd als de passagiers en de bemanning. Een half uur geleden reeds had hij gemeend in de verte eenige stippen te ontdekken, die hem verdacht voorkwamen. Meer en meer waren die stippen naderbij gekomen en het duurde nu slechts een korte poos, of hij wist, dat die stippen de masttoppen waren van schepen, die vlug de zee doorkliefden. Wie was het, vriend of vijand?

„Allen op het dek!” gebood hij eenige oogenblikken later, toen hij meer zekerheid kreeg.

Oogenblikkelijk volgden de matrozen het ontvangen bevel op en schaarden zich om den gezagvoerder, die nu met de rechterhand wees naar de steeds naderbij komende schepen, waarna hij tot hen zeide: „Mannen, ik vrees dat we, op zoo korten afstand van Malta, nog zullen moeten vechten.

Bedrieg ik mij niet, dan komen ginds een tiental Turksche schepen aan, die het waarschijnlijk op ons gemunt hebben. Jelui weet, wat het zeggen wil, wanneer zij zich van ons meester maken. Zet alle zeilen bij en . . . vecht voor je leven!"

Met schrik hadden de passagiers de tijding vernomen, dat hun schip door Turksche zeeroovers bedreigd werd. Het eiland Malta was nog niet in zicht en er zouden minstens dertig uren moeten verlopen, vòòr de veilige haven zou zijn bereikt. In dien tijd zouden de Turken hun schip reeds hebben omsingeld om te trachten zich daarvan meester te maken.

Ook de heer Bossari was niet weinig geschrikt. Hij had niet gedacht, dat Turksche zeeroovers het zouden wagen zoo ver naar hier te komen en in de Thyrrreensche zee hetzelfde te doen, wat de Livorneezen deden in de Jonische en Egeïsche zee. En *nu* was het gevaar plotseling zoo dicht bij. Indien het den kapitein niet gelukte het eiland Malta te bereiken, vóòr de roovers het schip hadden omsingeld, dan was aller lot beslist!

Te vergeefs trachtte hij zijne jonge, weenende vrouw benevens de overige passagiers gerust te stellen. Een groote angst had zich van allen meester gemaakt, want een ieder wist, wàt van de Turken te wachten was.

Eindelijk gelukte het den heer Bossari met kracht van woorden de anderen wat gerust te stellen, doch, toen hij heimelijk een blik sloeg in de richting van de Turksche schepen, bemerkte hij, dat er geen denken aan was dezen te ontkomen.

Met behendigheid laveerden de Turksche zee-

roovers naar het Italiaansche schip, dat hun een welkome prooi toescheen. Binnen enkele uren was het schip ingesloten, waarna de Turken hun sloepen streken om vervolgens met enterhaken naar het schip te werpen.

Niet lang daarna was het gevecht in vollen gang. Terwijl beneden in de kajuiten de passagiers in angst en vrees leefden en Bossari in gebed lag nedergeknield, boden op het dek de matrozen dapper tegenstand. Reeds was menige Turk, die met behendigheid tegen het schip was opgeklauterd, met bebloeden kop terneergeveld, doch bij tientallen waren anderen op het Italiaansche schip geklommen en, na een kort, doch bitter gevecht, waarbij de manschappen wanhopig streden voor het behoud van hun leven, was het pleit beslecht: de Turken hieven een oorverdoovend gejuich aan, want de geheele bemanning was overmeesterd en het schip buitgemaakt.

Voor zoover ze niet gewond waren, werden de matrozen, benevens de kapitein, met touwen gebonden, anderen werden eerst verbonden en vervolgens eveneens opgeborgen, waarna de Turken een nader onderzoek instelden.

Niet alleen vonden ze in de kostbare lading, bestaande uit verschillende inlandsche voortbrengselen, welke de kapitein naar Malta had meenen over te brengen, een welkome buit, maar ook het tiental passagiers, onder wie Bossari's jonge en schoone vrouw hun bijzondere aandacht trok, verzekerden de zeeroovers een groote som gelds. De jonge Italiaansche zou bijna evenveel opbrengen als de anderen te zamen.

Het duurde niet lang, of ook de passagiers waren van elkander gescheiden, zonder dat hun tijd gelaten werd van elkander afscheid te nemen. Terwijl de vrouwen te zamen in één verblijf werden ondergebracht, werd ieder der mannelijke passagiers afzonderlijk opgesloten, als wilden de Turken hun beletten met elkander het een of ander plan tot bevrijding te beramen.

Aan den avond van dien dag zat de heer Bossari in zijn eng verblijf somber voor zich uit te staren. Al zijn hoopvolle verwachtingen waren den bodem ingeslagen. Was dat nu Gods leiding met hem?

In de eerste jaren van zijn jongelingschap had hij wel geleefd buiten het waarachtig Christendom, maar, als straks het Evangelie der genade ook tot hem gepredikt is geworden, dan dringen die blijde klanken tot in het diepst zijns harten door en hij belijdt dan, dat Jezus Christus metterdaad is de Zone Gods, de lang beloofde Messias en Zaligmaker. Na dien tijd was het hem een lust geweest zijn leven te stellen in 's Heeren dienst; in Zijn naam had hij een Turkschen koopman, die als slaaf aan hem verkocht was, de vrijheid geschonken en nu . . . nu is hij zelf een slaaf. Straks zal hij op de een of andere slavenmarkt als koopwaar verkocht worden en hij zal iemand toebehooren, die over hem beschikken kan naar welbehagen!

En zijne jonge vrouw?

Tranen van droefheid overstroonden zijn gelaat bij de gedachte, dat zijne jonge gade van hem gescheiden was; een vreeselijk lot, veel erger nog dan het zijne, zou haar treffen, als ook zij als slavine verkocht zou zijn. Haar schoon en frisch gelaat zou aller opmerkzaamheid trekken en ze zou aan den meestbiedende worden verkocht.

Een brandende begeerte om haar te redden kwam nu over hem, maar . . . hij zelf kon niets tot haar redding bijbrengen. Hij was zelf geboeid met zware kettingen, een overmacht van Turken bewaakte het schip en de gevangenen, zoodat menschelijke hulp onmogelijk was.

Zou God, in Wien hij zoo vast geloofde, dan niet kunnen helpen? Had God niet Paulus en Silas en Petrus uit de gevangenis verlost? Had Hij niet Jozef, wiens geschiedenis Bossari zich nu herinnerde,

bevrijd uit zijn onderaardschen kerker en hem vóór Farao gesteld tot heerlijkheid en eere? Zou God dan hem, zijne jonge gade, benevens de andere gevangenen, niet eveneens kunnen redden?

Een lichtstraal schiet nu eensklaps in zijn duister hart en met de bede: „O, Heere, onze God, erbarm U onzer!” legt hij het moede hoofd ter ruste en is weldra in een verkwikkenden slaap gedompeld.

Dagen en weken gingen nu eentonig en troosteloos voorbij. De Turksche zeeroovers zeilden nu met hun gevangenen en het buitgemaakte Italiaansche schip door de Jonische Zee om Griekenland, droegen er met behendigheidszorg voor buiten het bereik der Grieken te blijven om weldra door de Egeïsche Zee Azië te bereiken. Hun voornemen was in een der havens aldaar te landen en hun gevangenen in het binnenland, ver van de kust, te verkoopen, doch tegenwind belette hun aan hun oorspronkelijk voornemen gevolg te geven. De schepen werden door krachtige winden een anderen koers uitgedreven, zoodat de zeeroovers blijde waren eindelijk behouden te kunnen landen door in de haven van Smyrna het anker uit te werpen.

HOOFDSTUK III.

Het aloude Smyrna, gelegen aan de Golf van Smyrna aan de Egeïsche Zee, is in de wereldgeschiedenis altijd geweest de voornaamste handels-

stad van Klein Azië, bekend door zijn uitvoer van gerst, rozijnen, vijgen, katoen, olijfolie, sponsen en tapijten.

Het marktplein bood dan ook meermalen een aantrekkelijk schouwspel aan, wanneer de kooplieden met hunne verschillende waren daar verzameld waren. Dan weergalmden de gansche omtrek van rumoerige kreten, afgewisseld door de luidruchtige gesprekken van koopers en verkoopers. En het marktgewoel werd er niet kalmer op, wanneer een troep slaven was aangekomen, om aan de meestbiedenden te worden verkocht.

Ook nu, eenige dagen nadat de Turksche schepen met hun buit de haven waren binnengevallen, was het marktplein met zijn troep Italiaansche slaven het middelpunt van alles. Voor een oogenblik waren rozijnen en vijgen, katoen en tapijten vergeten, want de *levende* koopwaar, en vooral de jonge Italiaansche vrouw; had aller aandacht getrokken.

Met kennersblikken beschouwden sommige Turken de schoone vrouw en ieder voor zich besloot te trachten haar te koopen. Ook de overige passagiers en de bemanning van het buitgemaakte Italiaansche schip werden een onderzoekenden blik waardig gekeurd, zoodat de zeeroovers verzekerd waren een hoogen prijs te zullen ontvangen.

Niet lang daarna was de verkoop in vollen gang. Eerst werd Bossari's jonge vrouw voor allen tentoongesteld, waarna, in een mengelmoes van harts-tochtelijke kreten en uitroepen, de koopsom steeds hooger gedreven werd. Eindelijk was de koop gesloten: de jonge Italiaansche was voor een

aanzienlijken prijs verkocht aan een jongen Turk, die, gloeiend van opwinding, haar nu tot zich trok en medenam.

Snikkend van droefheid en vrees moest Bossari's vrouw den Turk volgen, een smartelijken blik werpende op haar echtgenoot, die zelf niet in staat was haar te bevrijden. Moedeloos, met de wanhoop in het hart, staarde deze zijne vrouw na, die weldra aan zijn oog onttrokken was.

Nog tracht hij, strak vóór zich uitstarende, haar na te oogden, als weder een begin is gemaakt om de andere gevangenen te verkoopen. Eensklaps ziet de heer Bossari een deftig gekleede Turk naar zich toekomen, die hem onderzoekend aankijkt onder teekenen van hevige ontroering.

Plotseling valt de Turk, tot groote verbazing van de omstanders, voor de voeten van Bossari neder en zegt tot hem: „Heer van mijn leven, kent gij mij niet meer? Ik ben Halib, uw vrijgekochte slaaf!”

Eerst nu herkent de ander, door zijn tranen heen, den Turkschen koopman, dien hij een half jaar geleden in Livorno had vrijgekocht. Geroerd drukten beide mannen, nadat Halib was opgestaan, elkander de hand en in korte woorden vertelde de heer Bossari, wat hem en anderen wederwaren was.

Plotseling keerde de Turksche koopman zich om, sprak eenige woorden met de zeeroovers, waarna dezen aan het marktpubliek mededeelden dat de verkoop werd gestaakt: Halib had allen gekocht!

Op zijn bevel werden de gevangenen van hun

boeien bevrijd, waarna de Turksche koopman Bossari verzocht hun mede te deelen, dat zij allen hem moesten volgen.

Droefgeestig liep Bossari naast Halib voort,

zoodat deze niet kon nalaten te vragen: „Waarom zijt ge nog zoo moedeloos, Bossari? Ik heb u gekocht, maar gij begrijpt toch wel, dat gij weder een vrij man zijt?”

„Ja, Halib, dat weet ik wel,” gaf de ander hem

ten antwoord en drukte den Turk hartelijk de hand. „Gods wegen zijn wonderbaar. Ik kocht eerst u en nu gij mij. Maar het leven heeft voor mij weinig waarde, nu ik van mijne vrouw gescheiden ben. God weet, wat haar boven het hoofd hangt.”

„Ge weet natuurlijk niet, wie haar gekocht heeft?”

„Neen; ik weet alleen dat een jonge, rijk gekleede Turk, wiens hoofd versierd was met een rooden tulband, haar met zich nam. Hij heeft haar gekocht en zij is nu zijn eigendom.”

Halib zeide niets terug, doch mompelde voor zich heen: „Zou het mogelijk zijn? Nu, we zullen zien.”

„Kom,” zeide hij na eenige oogenblikken tot Bossari, „we zullen trachten een onderzoek naar haar in te stellen. Houd het hoofd omhoog, want alle hoop is misschien nog niet vervlogen. Ge gaat nu met mij mede naar mijn huis, dat geheel het uwe is.”

„En de anderen?” vroeg Bossari en wees tersluiks naar het troepje, dat achter beiden voortliep, nieuwsgierig door de talrijke wandelaars aangegaapt.

„Zij eveneens,” was Halib's antwoord, „doch vraag nu niet meer.”

Het duurde niet lang, of de plantage van den Turk, welke even buiten Smyrna gelegen was, was bereikt. Een fraai landhuis, naar Oosterschen bouwtrant opgetrokken, vertoonde zich aan aller oog, terwijl een eind verderop zich nog eenige bijgebouwen bevonden.

Niet zoodra had Halib met zijn gasten zijn be-

zitting betreden, of een aantal dienstbaren schoot toe om zijn bevelen te vragen. Eenige oogenblikken bleef de Turksche koopman met dezen in gesprek, waarna hij Bossari verzocht den anderen mede te deelen dat hun geen leed zou geschieden en zij Halib's bedienden moesten volgen, die hun in de bijgebouwen een rustplaats zouden aanwijzen.

Gewillig werd door de overigen aan deze uitnoodiging gevolg gegeven, waarna de Turk aan Bossari verzocht hem naar binnen te willen volgen. Met aandacht aanschouwde deze de Oostersche pracht, waarmede het landhuis was ingericht. Prachtige dikke tapijten hingen aan de wanden en lagen op den grond uitgespreid, terwijl een zoete geur van bloemen hem half bedwelmdde.

Terwijl de Turksche koopman voornemens was met zijn onverwachten gast een der vertrekken binnen te gaan, kwam een bediende haastig aanloopen, boog zich voor hen ter aarde en deelde zijn heer het een en ander mede, wat Bossari niet kon verstaan. Verrast hoorde Halib zijn dienaar aan, sprak vervolgens op fluisterenden toon eenige woorden met hem, waarna deze zich verwijderde, onderwijl zijn heer en diens gast een vertrek binnentraden.

Het duurde niet lang, of verfrisschende dranken en vruchten waren voor Bossari neergezet en Halib zeide nu tot hem: „Onderwijl ge u aan een en ander moet te goed doen, ga ik u voor een kort oogenblik verlaten. Tegen den tijd, dat ge wat verkwikt zijt, kom ik terug.”

Vermoeid zette de ander zich daarna op een divan neder; hij had nu geen oog voor de pracht,

die hem omringde, doch nam ten slotte werktuiglijk eenige vruchten, schonk zich een weinig van een der dranken in, na welk gebruik hij zich wat verfrischt gevoelde.

Het duurde niet lang, of zijn gastheer kwam weer terug, met een glimlach op het gelaat. Belangstellend vroeg hij of Bossari van een en ander

had gebruik gemaakt, en, als hij een bevestigend antwoord heeft ontvangen, dan vraagt Halib hem plotseling: „Bossari, gelooft gij nu nòg in Hem, in Wiens Naam gij mij in Livorno de vrijheid hebt geschonken?”

„O, zeker,” gaf de ander ten antwoord, „maar nu is mij alles zoo droevig te moede.”

„Kom een oogenblik met mij mede naar een ander vertrek,” verzocht nu zijn gastheer. Werktuiglijk stond Bossari op en volgde den Turkschen koopman door zijn huis, totdat zij kwamen aan een vertrek, dat door een zwaar tapijt was afgesloten.

„Ga nu hier binnen,” noodigde Halib zijn gast uit. Bossari schoof het tapijt op zijde, trad een weelderig ingericht vertrek binnen, stond een oogenblik sprakeloos van wat hij nu aanschouwde, een vreugdekreet, met moeite door hem geuit, vermengt zich met een andere, haastig strekt hij de handen vooruit en Bossari's jonge echtgenoot valt bewusteloos in zijn armen!

HOOFDSTUK IV.

Aan den avond van dezen gedenkwaardigen dag was voor Halib's gasten een groot feestmaal ingericht. Op zijn bevel was een der bijgebouwen in allerijl tot feestzaal ingericht; de wanden waren versierd met kostbare tapijten, een schat van bloemen geurde door het vertrek, terwijl veelkleurige lampen aan dit alles een echt Oostersch aanzien gaven

Met toenemende verwondering hadden de voormalige gevangenen de verschillende toebereidselen voor het feest zien aanrichten, niet wetende, of zij waakten of droomden.

't Is waar, zij waren als slaven aan den Turk

verkocht, maar, zooals deze met hen nu handelde, deed geen enkel slavenhouder. Zij mochten op zijn bezittingen vrij rondloopen, zoodat allen door de tuinen wandelden, die een lusthof waren van Oostersche boomen- en bloemenpracht. In hun vaderland was het nu herfst, maar hier was alles in zomertooi.

En Bossari? Ook hij kon geen woorden vinden, om aan zijn vol gemoed lucht te geven. Toen hij zijne vrouw op het onverwachts als uit den dood terugkreeg, dacht hij, dat alles om hem heen wankelde. Weldra had hij zich wat hersteld en beijverde zich zijne echtgenootte bij te brengen, wat hem na eenige oogenblikken gelukte, waarna beiden overgelukkig, hand in hand, op een divan plaats namen.

De jonge Turk, dien Bossari op het marktplein naast haar had gezien, was de zoon van Halib. Hij had de jonge Italiaansche gekocht voor zijne moeder, om haar tot gezelschap te zijn.

Slechts een kort oogenblik — zoo vertelde zij nu aan haar echtgenoot — was zij in het vrouwen-vertrek geweest, waar zij met haar „meesteres” had kennis gemaakt, die haar eene zachtzinnige vrouw toescheen, terwijl haar beide dochttertjes even liefvallig waren. Plotseling was zij weggeroepen en naar dit vertrek gebracht en werd haar beduid hier eenige oogenblikken te wachten. Vol weemoed had zij zich neergezet, haar droevig lot overpeinzende, tot het tapijtenkleed werd opzijde geschoven en haar echtgenoot plotseling binnentrad.

„O, lieve,” zeide nu Bossari tegen haar, „hoe groot zijn Gods wegen met ons. Ik werd gekocht

door iemand, dien ik een half jaar geleden in Livorno van slavenhouders kocht en wien ik daarna zijn vrijheid schonk."

"Ik weet daarvan niets af," zeide zijne vrouw.

"Neen, ik heb het u niet verteld, omdat ik die gebeurtenis niet de moeite waard vond — wat mij betreft. Die koopman wilde mij later zijn losprijs tienvoudig toezenden, wat ik weigerde. Ik verzocht hem, zoodra hij in zijn vaderstad was teruggekeerd, zijn dankbaarheid te toonen door te trachten een christenslaaf te koopen en dezen de vrijheid terug te geven. Blijkbaar is hij daartoe nog niet in de gelegenheid geweest en heeft God zorg gedragen, dat hij zijn dank aan mijzelf kon bewijzen, waardoor zijn wensch van een half jaar terug in vervulling is getreden."

"En zijn we nu vrij.... behoeven we niet weer gescheiden te worden?" vroeg Bossari's vrouw stamelend, terwijl haar ziel ontroerde bij die gelukkige gedachte.

"Gewis," verzekerde haar echtgenoot haar, „niet alleen dat wij beiden vrij zijn, maar ook de anderen."

Op dit oogenblik werd het tapijtenkleed op zijde geschoven en Halib trad binnen, een gelukkigen glimlach op het gelaat.

Oogenblikkelijk boog hij zich voor de jonge vrouw ter aarde en zeide tot haar: „O, gij, vrouw van den heer mijns levens, hoe groot is Allah, dat Hij mij wilde verwaardigen ook aan u goed te doen, voor wat uw man aan mij bewezen heeft. Beschouw mijn huis als het uwe en wees ook gij mijn gast."

Bossari bracht die woorden in het Italiaansch

over. Geroerd vatte de jonge vrouw den Turk bij de hand en hief hem op, waarna Halib zijn beide gasten verzocht hem te willen volgen naar zijne vrouw en kinderen, want hij had hen reeds op de

hoogte gebracht van de leidingen die Allah met hen had gehouden, wat zijn huisgenooten een kreet van verwondering had ontlokt.

Niet zoodra was ons drietal binnengetreden of, zoowel Halib's vrouw en beide dochters, als de zoon

van den koopman, bogen zich voor de vreemdelingen ter aarde. De jonge Turk bleef geruimen tijd geknield liggen vóór Bossari's echtgenoot, die hij eenige uren geleden als slavin had gekocht, als wilde hij haar vergiffenis vragen.

Weldra hadden allen zich wat hersteld en plaats genomen, waarna het gezelschap geruimen tijd bijeen bleef. Veel werd er niet gesproken, omdat aller gemoed daartoe te vol was. Onderwijl verfrisschende dranken en vruchten de ronde deden, had de Turksche koopman aan eenige dienaren een kort bevel gegeven, om tegen den avond een feestmaaltijd aan te richten in een der bijgebouwen.

Dat oogenblik was nu aangebroken. En als de verwonderde passagiers en de bemanning van het Italiaansche schip om de lange, lage tafels hebben plaats genomen, dan treedt Halib met zijn zoon binnen, in prachtige Oostersche gewaden uitgedost, terwijl een kreet van ontroering opsteeg, toen achter beiden hun medepassagier Bossari verscheen, met aan den arm zijne gade, die straalde van geluk en schoonheid.

„Mijne vrienden,” begon eenige oogenblikken later de Turksche koopman, als ook Bossari en zijne vrouw hun zitplaatsen hadden ingenomen, — Bossari moest de woorden in het Italiaansch overbrengen — „laat mij u een geschiedenis vertellen.

Een zeker rijke Turksche koopman werd, voor zaken op reis zijnde, door Italiaansche zeeroovers overvallen en naar Livorno gevoerd, om als slaaf te worden verkocht. Terwijl hij op het marktplein nederzat, een duistere toekomst tegemoet ziende, wetende, de zijnen nimmermeer te zullen terugzien,

komt een vreemdeling naar hem toe, die hem op deelnemenden toon het een en ander vraagt. Begaan met zijn lot, kocht die vreemdeling den Turkschen slaaf, om hem vervolgens, in den naam van Jezus Christus — welke, zooals de vreemdeling later den slaaf meermalen vertelde, de Zoon is van God, die hemel en aarde geschapen heeft — zijn vrijheid terug te geven, waardoor de Turksche koopman overgelukkig naar zijn vaderstad en de zijnen kon terugkeeren. Met dankbaarheid werd steeds door dien Turkschen koopman de naam van zijn redder in zijn huis genoemd en — zie daar de wonderlijke leidingen, die Allah met de zijnen houdt — als die Italiaansche vreemdeling een half jaar later zèlf als slaaf in den vreemde wordt verkocht, dan is het die zelfde koopman, die *nu* zijn redder bevrijdt.”

Teekenen van ontroering gingen door de verzamelde gasten, die met open mond hadden zitten luisteren, en reeds meenden het een en ander te kunnen toepassen op hun gastheer en hun medepassagier.

De Turk vervolgde: „Zóó mocht dan die Turksche koopman, of, laat ik liever zeggen: zoo mocht *ik* dan den heer mijns levens redden en tevens ook u allen loskopen. Maar, voor mijn heer ontbrak nog het voornaamste zijne vrouw was reeds verkocht en hij wist niet aan wien. Doch zie nogmaals, hoe groot Allah is: zij werd gekocht door mijn zoon, om mijne vrouw tot gezelschap te dienen.

En nu kom ik eindelijk tot waar ik wezen moet: zoo als aan mij de vrijheid werd geschonken, in den naam van Jezus Christus, zoo geef ik u allen

in Zijn naam uwe vrijheid terug. Gij weet, onze godsdienst kent alleen Allah en Zijn profeet. Maar, wanneer ik naga de wonderlijke leidingen, die Allah met mij en met mijn redder heeft gehouden, dan moet ik erkennen, dat Jezus Christus, in Wiens naam mij de vrijheid geschonken werd, *meer* is dan een Profeet.

En nu . . . in Zijn naam geef ik u allen de vrijheid terug. Weest, zolang er nog geen reis-

gelegenheid is naar uw land, mijn gasten, opdat ik aan u allen kan bewijzen, wat Bossari aan mij en de mijnen heeft gedaan. En, indien gij weder bij de uwen zijt teruggekeerd, vertelt dan, wat aan dien Turkschen koopman en u allen is geschied in den naam van Hem, Wiens Geest Bossari bewoog mij vrij te koopen en waardoor ik nu op mijn beurt aan u allen vergelden kan, wat aan mij en de mijnen bewezen is."

't Verhaal was uit: ontroerd hadden allen deze

wondervolle gebeurtenis aangehoord en velen lieten hun tranen den vrijen loop. Hun is de vrijheid geschonken; straks zouden zij in hun land hun dierbaren terugzien en dat alles hadden zij, naast God, te danken aan hun medepassagier, die in Jezus' naam dien Turkschen koopman eerst uit slavernij had verlost.

De kapitein gevoelde zich verplicht uit naam van allen een woord van diepen dank te betuigen, doch hij kon slechts stamelend een enkel woord uitbrengen.

Het verdere gedeelte van den avond werd nu aangenaam doorgebracht, waarbij Halib het zijn gasten aan niets liet ontbreken, terwijl Bossari zich gedwongen gevoelde een enkel woord te spreken over Hem, Die op aarde gekomen is om ons te verlossen uit de slavernij der zonde en door Zijn zoenverdienend lijden en sterven aan het kruishout voor de Zijnen een eeuwige verlossing heeft aangebracht.

Als, na afloop van den feestmaaltijd, voor allen slaapplaatsen zijn in gereedheid gebracht, dan begeeft het gansche gezelschap zich wel ter ruste, doch niemand kon in de eerste uren den slaap vatten, overweldigd als ze waren door de plaats gehad hebbende gebeurtenissen.

Gedurende eenige dagen bleven allen nog de gast van den Turkschen koopman, die steeds in de weer was het hun aan niets te laten ontbreken. Onderwijl had hij laten onderzoeken, wanneer een schip naar Griekenland koers zette, van waar uit voor het gezelschap wel gelegenheid zou zijn hun reis naar hun vaderland voort te zetten. Van den

kalif, wien hij zijn geschiedenis verhaald had, wist hij voor zijn gasten een vrijbrief te verkrijgen, zoodat de vreemdelingen onderweg voor herhaling van hun leed zouden gevrijwaard wezen.

Eindelijk was de dag van vertrek daar en het uur van afscheid aangebroken. Geroerd, met tranen in de oogen, drukten allen nogmaals de handen van den Turk, die bewezen had een oprecht man te zijn, in wien geen bedrog was, en die een ontvangen weldaad twintigvoudig had weten te vergelden.

En als straks de touwen van het schip, waarmede de reis naar het vaderland zal worden aangevangen, zijn losgegooid en het schip zich langzaam in beweging zet, dan heffen passagiers en bemanning een luid gejuich aan ter eere van hun gewezen „meester” en gastheer, doch Bossari en zijne vrouw, die een kist vol kostbare Oostersehe gewaden had medegekregeu, kunnen geen enkel woord meer spreken en blijven hem met tranen van ontroering nastaren.

Geruimen tijd blijven beiden op het dek, doch als hun weldoener ten slotte aan hun oog is onttrokken, dan zoeken beiden hand in hand de kajuit op en in Bossari's hart is slechts deze wensch, dat ook Halib, de Turk, Hem zal leeren kennen, van Wien hij hem zooveel gesproken had en uit zijn ziele rijst de bede omhoog, dat, gelijk Filippus door Gods Geest eenmaal den kamerling uit het Moorenland had mogen brengen tot het geloof in Jezus Christus, ook hij nu in des Heeren hand het middel mocht geweest zijn Halib bekend te maken met het Evangelie der genade, opdat ook

aan dien Turkschen koopman zullen worden vervuld de woorden, die Johannes op Goddelijk bevel moest neerschrijven: „En schrijf aan den Engel der Gemeente, die te Smyrna is. Dit zegt de Eerste en de Laatste, Die dood geweest is en weer levend is geworden, Ik weet uwe werken Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.”

